

Virágok helyett digitális egyenlőség

Március 8-a hivatalosan 1917 óta – a kezdetekben munkásmozgalmi keretesséssel – a női egyenjogúság és a nők emberi jogainak napja. Az elemzés célja, hogy uniós összehasonlításban képet alkosson a nők digitális és technológiai térben tapasztalható szerepvállalásáról, arra keresve a választ, hogy a digitális forradalomban a nők milyen nehézségekkel küzdenek.

Kijelenthető, hogy 2023-ban a fejlett társadalmak tagjai életének megkerülhetetlen része a digitalizáció, mégis, az ENSZ felmérése alapján a nők 37%-a nem használja a világhálót, aminek következményeként nem fejlődnek digitális készségeik, így csökkennek esélyeik hosszú távon a munkavállalás során. Az előrejelzések alapján 2050-re a munkaerőpiaci kínálat 75%-a a STEM (tudomány, technológia, mérnök és matematika) területekkel kapcsolatos munkák irányába tolódik el. Napjainkban a digitális hozzáférés terén a nemek között fennálló szakadék visszatartja a nőket attól, hogy a technológia teljes potenciálját kiaknázzák. Alulreprezentáltságuk a STEM-oktatásban és -karrierben továbbra is jelentős akadály a technológiai tervezésben és irányításban való részvételük előtt. Mindemellett az online nemi alapú erőszak kiterjedt fenyegetése – párosulva a jogorvoslati lehetőség hiányával – gyakran a digitális tértől való elfordulást eredményezi.

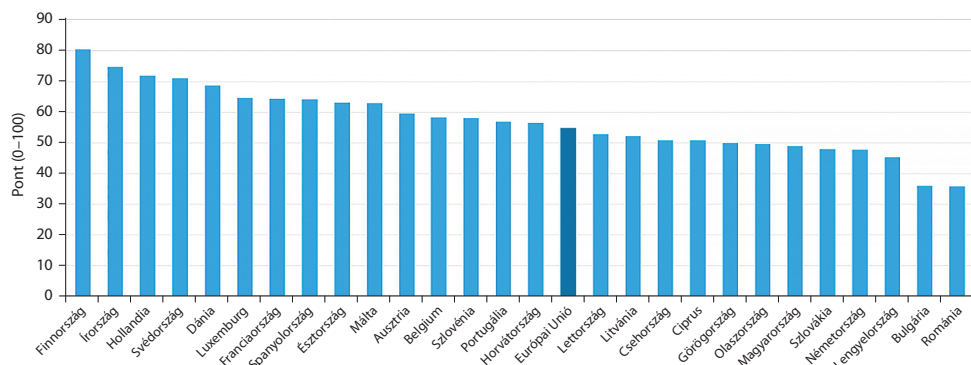
Az „egyenlő digitális jövő” előmozdítása érdekében 2023-ban az ENSZ nőnapj rendezvényének témája DigitALL címmel azt járja körül, hogyan csökkenthető a digitális szakadék a nemek között, és hogyan növelhető általánosságban a nők szerepvállalása a digitális és technológiai szektorban. Az ENSZ a fenntartható fejlődési célokkal összhangban négy területet jelölt meg, amelyek a nemek közötti egyenlőség és erőszakmentesség előmozdítását szolgálják, mivel a technológiai fejlődés üteme meghaladja a nemek közötti egyenlőség irányába tett lépések hatását. A négy terület (1) a digitális világhoz való hozzáférés előli akadályok leküzdése, (2) a STEM-szektorokban a nők oktatása és képzése, (3) a nők igényeinek megfelelő technológiaalkotás lehetővé tétele, valamint (4) az online nemi alapú erőszak megszüntetése.

Az ENSZ mellett nőnap alkalmából az Európai Parlament is az energiaszegénység nemi aspektusait vizsgálta március elsejei parlamentközi ülésén,¹

¹ European Parliament 2023.

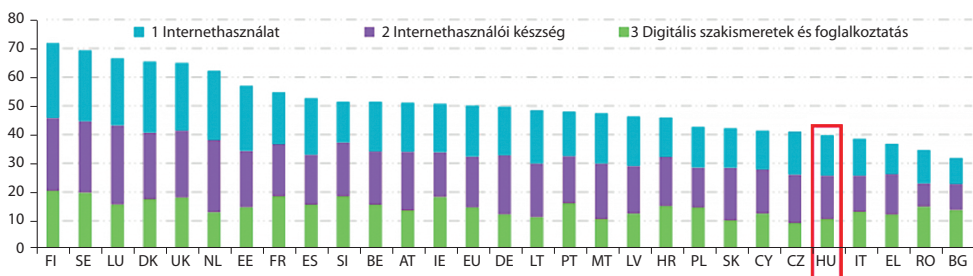
amelyen a Nőjogi és Esélyegyenlőségi Bizottság találkozott az uniós országok nemzeti parlamentjeinek képviselőivel. Jóllehet, hogy az energiaszegénység tekintetében nemi alapú különbség főként a kevésbé fejlett országokban jelentkezik, az EU szakpolitikai szinten szeretné kezelni az ügyet, hiszen a felszólalók szerint az egyenlőtlenség mélyítésében szerepet játszik a fizetési aránytalanság is. Az uniós törekvés kapcsolódik az ENSZ DigitALL gondolati fonalához, hiszen a munka világa digitális átalakulásának fejlettségében tapasztalható nemi egyenlőtlenség hosszú távon nagyobb fizetésbeli különbséget (gender pay gap) eredményez, így az energiaszegénység szempontjából is erőteljesebb kitettség mutakozhat meg a nők oldalán.

Korábbi elemzésünkben² a digitális térben megmutatkozó esélyegyenlőség kérdéskörét a Women in Digital Index alapján mutattuk be a 2019-es értékekre támaszkodva, amelyek most összehasonlíthatók az elmúlt két év adataival.

1. ábra: Women in Digital 2022

Forrás: European Commission 2022b

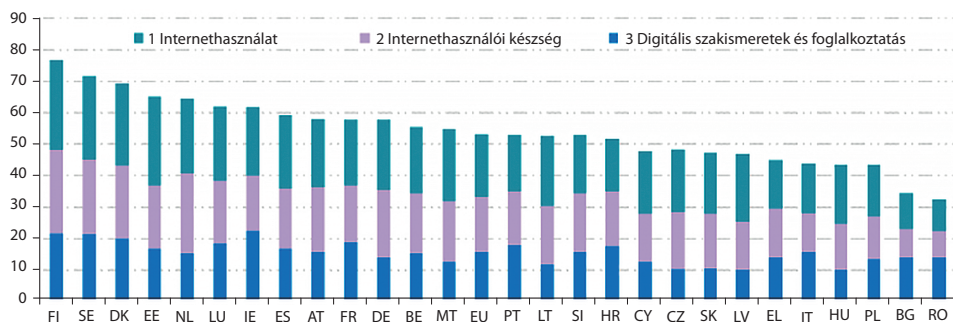

2. ábra: Women in Digital 2021

Forrás: European Commission 2021

² PATÓ 2020.

Virágok helyett digitális egyenlőség

3. ábra: Women in Digital 2019

Forrás: PATÓ 2020

Az eredménytáblák értékei három részdimenzió súlyozott átlagaként számítva (1) az internethasználat (33,3%), (2) az internethasználói készség (33,3%), valamint (3) a digitális szakismeretek és foglalkoztatás (33,3%) mértéke alapján hasonlítják össze az unió tagállamait. A 2019-es, 2021-es, valamint 2022-es eredménytábla tehát az Európai Unió országait azonos indikátorok mentén veti össze, azonban nemcsak az országok sorrendje változott, némely tagállam tekintetében megfigyelhető fejlődés, viszont akad olyan is, amely stagnáló vagy éppen alacsonyabb értéket mutat az évek előrehaladtával.

A Women in Digital Index mellett érdemes megvizsgálni a Nemi Egyenlőség Mutató³ (European Gender Equality Index) 2022-es állapotát is, amely szerint az Európai Unióban a digitális készségek fejlesztésének hiánya jelentős az idősebb, illetve az alacsony iskolai végzettséggel rendelkező nők között. Az utóbbi csoportba tartozó nőkre tekintettel a szociális jogok európai pillérére vonatkozó cselekvési terv egyik célja, hogy hozzásegítse a digitális lemaradásban lévőket a felnőttoktatáshoz és a továbbképzéshez. A készségek fejlesztésével és az átképzéssel különösen a hátrányos helyzetű csoportokból származó nők munkaerőpiaci lehetőségei bővülnek. Kiderül, hogy az alapvető digitális készségek mellett a fejlett digitális készségek oktatására és a nők STEM-szektorban való részvételének ösztönzésére is nagy hangsúlyt kell fektetni, ami a 2022-ben bemutatott új európai egyetemi stratégia egyik célkitűzése is. A felmérés ugyan elismerte, hogy a tagállamok szakpolitikai szinten napirenden tartják a nők digitális és technológiai térben való részvételének előmozdítását, azt is megállapította, hogy a Covid-19-világjárvány idején a nemi alapú erőszak elterjedtsége és súlyossága megugrott, különösen a digitális térben, úgymint

³ EIGE 2022.

az online zaklatás és a képi alapú szexuális visszaélés, utóbbi veszélynek a fiatalabb korosztályba tartozó nők kitettebbek. Ez azért is szorul szabályozásra, mert hosszú távú társadalmi következményei lehetnek, hiszen az áldozatok hajlamosak visszavonulni a közösségi médiától és a digitális interakciótól, elszigetelve magukat, ami az oktatási és szakmai karrierépítést gátolhatja. Az elemzés megállapította, hogy a digitális zaklatás a legtöbb tagállamban nem szabályozott, pedig a technológiák új utat nyitnak annak, illetve bizonyos esetben normalizálják az abúzust, amely a virtuális tér és a valóság határainak elmosódásával a személyes térben is megjelenhet. Az EU Nemi Egyenlőségi Stratégia (Gender Equality Strategy)⁴ 2020–2025 célkitűzéseivel összhangban az Európai Bizottság a nők elleni erőszak és a családon belüli erőszak megelőzéséről és leküzdéséről szóló, 2022. március 8-án elfogadott irányelvjavaslat⁵ révén kriminalizálná az online erőszak meghatározott formáit. A terv szerint az áldozatok megfelelő támogatásra is jogosultak lennének, beleértve a jogi segítségnyújtást és az online tartalmak eltávolítására vonatkozó tanácsadást is.

Az Európa Tanács az Isztambuli Egyezmény és a Kiberbűnözésről szóló Budapesti Egyezmény jelentőségéről 2021-ben megjelent tanulmányában is felhívta a figyelmet arra, hogy a digitális térben a nők milyen hátrányokat szenvedhetnek, amelyek leküzdésére nemzetközi összefogásra sürget, főként a nők elleni online erőszak kezelésére.⁶

A digitális technológia az egyenlőtlenségek mélyítése, ugyanakkor a nők érvényesülésének lehetőségei előtt is nyithat új kapukat. A virtuális térnek nincsenek országhatárai, így nemzetközi szinten szükséges előmozdítani a készségfejlesztést, meghatározni a visszaélések következményeit, valamint körültekintően kell eljárni a szabályok betartatása során.

2023. március 6.

Felhasznált irodalom

EIGE (2022): *Gender Equality Index 2022: The COVID-19 Pandemic and Care* [Nemek közötti egyenlőségi index 2022: A Covid-19-világjárvány és ellátás]. 2022. október 24. Online: <https://eige.europa.eu/publications-resources/publications/gender-equality-index-2022-covid-19-pandemic-and-care>

⁴ European Commission 2020.

⁵ European Commission 2022a.

⁶ VAN DER WILK 2021.

Virágok helyett digitális egyenlőség

- European Commission (2020): *A Union of Equality: Gender Equality Strategy 2020–2025*. COM/2020/152 végleges. 2020. március 5. Online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0152>
- European Commission (2021): *Women in Digital Scoreboard 2021*. 2021. november 12. Online: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/women-digital-scoreboard-2021>
- European Commission (2022a): *Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on Combating Violence against Women and Domestic Violence* [Javaslat a nők elleni erőszak és a családon belüli erőszak elleni küzdelemről]. COM/2022/105 végleges. 2022. március 8. Online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52022PC0105>
- European Commission (2022b): *Women in Digital Scoreboard 2022*. Online: https://womandigital.es/wp-content/uploads/2022/06/0_DESI_Full_European_Analysis_2022_2_C01Jg-PAatnNf0qL2LL103tHsw_88764.pdf
- European Parliament (2023): *Inter-Parliamentary Meeting on International Women's Day 2023: Gender Aspects of Energy Poverty* [Parlamentközi ülés a 2023-as nemzetközi nőnapon: Az energiaszegénység nemi vonatkozásai]. 2023. március 1. Online: https://multimedia.europarl.europa.eu/en/webstreaming/inter-parliamentary-meeting-on-international-women-s-day-2023-gender-aspects-of-energy-poverty_20230301-0900-COMMITTEE-FEMM
- PATÓ Viktória Lilla (2020): Nemek közötti egyenlőtlenség a digitális térben, a Digital Gender Gap. In BAGI Nikolett Dóra et al. (szerk.): *Eustrat Műhelytanulmányok 2020*. Budapest: Ludovika, 58–62.
- Van der Wilk, Adriane (2021): *Protecting Women and Girls from Violence in the Digital Age* [A nők és lányok védelme az erőszaktól a digitális korban]. Európa Tanács, 2021. december. Online: <https://rm.coe.int/the-relevance-of-the-ic-and-the-budapest-convention-on-cybercrime-in-a/1680a5eba3>